

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN**

NGUYỄN VĂN HỢP

**GIẢI PHÁP QUẢN LÝ VÀ KHAI THÁC DU LỊCH SINH THÁI
Ở CÁC VƯỜN QUỐC GIA VIỆT NAM THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG
(NGHIÊN CỨU ĐIỂM VQG CÚC PHƯƠNG)**

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

Hà Nội, năm 2014

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN**

NGUYỄN VĂN HỢP

**GIẢI PHÁP QUẢN LÝ VÀ KHAI THÁC DU LỊCH SINH THÁI
Ở CÁC VƯỜN QUỐC GIA VIỆT NAM THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG
(NGHIÊN CỨU ĐIỂM VQG CÚC PHƯƠNG)**

Chuyên ngành: Quản lý kinh tế (Kinh tế Du lịch)

Mã số: 62 34 04 10

LUẬN ÁN TIẾN SỸ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học
PGS.TS. Nguyễn Đình Hòa
TS. Lê Thị Lan Hương

Hà Nội, năm 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận án: *Giải pháp quản lý và khai thác du lịch sinh thái ở các vườn quốc gia Việt Nam theo hướng phát triển bền vững (Nghiên cứu điểm VQG Cúc Phương)* là công trình nghiên cứu độc lập của tôi, do chính tôi hoàn thành.

Các tài liệu tham khảo, trích dẫn; Các số liệu thống kê phục vụ mục đích nghiên cứu của công trình này là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng.

Nghiên cứu sinh

Nguyễn Văn Hợp

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đến Ban giám hiệu, quý Thầy/Cô trong khoa Du lịch và Khách sạn, Viện Sau đại học – trường Đại học Kinh tế quốc dân Hà Nội đã giảng dạy, trang bị kiến thức cho tôi trong toàn khóa học; Ban giám hiệu, Ban chủ nhiệm khoa Kinh tế và QTKD – trường Đại học Lâm nghiệp đã tạo điều kiện cho tôi được tham gia khóa học.

Tôi xin trân trọng cảm ơn PGS.TS. Nguyễn Đình Hòa và TS. Lê Thị Lan Hương đã tận tình hướng dẫn và đóng góp những ý kiến quý báu cho tôi trong quá trình hoàn thiện Luận án.

Xin chân thành cảm ơn Ban quản lý các VQG trực thuộc Bộ NN&PTNT và đặc biệt là Ban quản lý VQG Cúc Phương, các chuyên gia, bạn bè, đồng nghiệp và những người có liên quan đã cung cấp tài liệu và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi hoàn thành Luận án.

Sau cùng, xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến gia đình đã động viên, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập.

Hà Nội, ngày tháng năm 2014

Nghiên cứu sinh

Nguyễn Văn Hợp

MỤC LỤC

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC SƠ ĐỒ, BẢNG BIỂU.....	vi
LỜI MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2 . Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Nhiệm vụ và câu hỏi nghiên cứu.....	4
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	5
5. Tổng quan nghiên cứu và những đóng góp mới của luận án.....	5
6. Kết cấu của luận án	13
CHƯƠNG 1	
CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ QUẢN LÝ, KHAI THÁC	
DU LỊCH SINH THÁI Ở CÁC VƯỜN QUỐC GIA THEO HƯỚNG	
PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG	14
1.1. Lý luận cơ bản về du lịch và phát triển du lịch bền vững	14
1.1.1. Những vấn đề chung về du lịch	14
1.1.2. Phát triển du lịch bền vững	18
1.2. Lý luận cơ bản về du lịch sinh thái	22
1.2.1. Khái niệm du lịch sinh thái	22
1.2.2. Những đặc trưng của du lịch sinh thái.....	25
1.2.3. Du lịch sinh thái và phát triển bền vững	26
1.3. Quản lý và khai thác du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia	28
1.3.1. Môi quan hệ giữa du lịch sinh thái và các vườn quốc gia.....	28
1.3.2. Hoạt động quản lý, khai thác du lịch sinh thái ở các vườn quốc gia.....	35

1.4. Kinh nghiệm phát triển du lịch sinh thái và quản lý vườn quốc gia trên thế giới	39
1.4.1. Kinh nghiệm phát triển du lịch sinh thái.....	39
1.4.2. Kinh nghiệm quản lý các vườn quốc gia.....	46
1.4.3. Bài học kinh nghiệm về quản lý, khai thác du lịch sinh thái ở các vườn quốc gia.....	49
Kết luận chương 1	50

CHƯƠNG 2

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	52
-------------------------------------	-----------

2.1. Mô hình nghiên cứu.....	52
2.2. Phương pháp luận trong nghiên cứu luận án.....	53
2.3. Nguồn dữ liệu.....	55
2.4. Phương pháp thu thập và xử lý dữ liệu.....	56
Kết luận chương 2	63

CHƯƠNG 3

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ, KHAI THÁC DU LỊCH SINH THÁI Ở CÁC VƯỜN QUỐC GIA VIỆT NAM VÀ VƯỜN QUỐC GIA CÚC PHƯƠNG	64
---	-----------

3.1. Hoạt động du lịch sinh thái hiện nay tại các vườn quốc gia Việt Nam.....	64
3.1.1. Tài nguyên du lịch sinh thái ở các vườn quốc gia Việt Nam.....	64
3.1.2. Thực trạng quản lý, khai thác du lịch sinh thái ở vườn quốc gia Việt Nam.....	67
3.1.3. Nhận xét chung về quản lý, khai thác du lịch sinh thái ở vườn quốc gia Việt Nam.....	75
3.2. Giới thiệu về vườn quốc gia Cúc Phương.....	79
3.2.1. Lịch sử hình thành vườn quốc gia Cúc Phương.....	79

3.2.2. Chức năng, nhiệm vụ của vườn quốc gia G Cúc Phương.....	79
3.3. Điều kiện phát triển du lịch sinh thái vườn quốc gia Cúc Phương...	80
3.3.1. Tài nguyên du lịch tự nhiên.....	80
3.3.2. Tài nguyên du lịch nhân văn.....	81
3.3.3. Điều kiện cơ sở hạ tầng.....	83
3.4. Thực trạng tổ chức quản lý tại vườn quốc gia Cúc Phương.....	85
3.4.1. Mô hình tổ chức quản lý	85
3.4.2. Đặc điểm lao động của vườn quốc gia Cúc Phương.....	88
3.5. Thực trạng khai thác du lịch sinh thái tại vườn quốc gia Cúc Phương.....	89
3.5.1. Cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch.....	89
3.5.2. Các hoạt động du lịch chủ yếu tại vườn quốc gia Cúc Phương.....	92
3.5.3. Thị trường khách du lịch của vườn quốc gia Cúc Phương	93
3.5.4. Sự tham gia của cộng đồng địa phương trong khai thác DLST.....	97
3.5.5. Sự tham gia của các doanh nghiệp du lịch trong khai thác DLST..	100
3.5.6. Kết quả kinh doanh DLST của vườn quốc gia Cúc Phương.....	102
3.6. Thuận lợi, khó khăn trong quản lý và khai thác du lịch sinh thái ở vườn quốc gia Cúc Phương	102
3.6.1. Thuận lợi.....	102
3.6.2. Khó khăn.....	104
Kết luận chương 3.....	104

CHƯƠNG 4

MỘT SỐ GIẢI PHÁP QUẢN LÝ VÀ KHAI THÁC DU LỊCH SINH THÁI Ở CÁC VƯỜN QUỐC GIA VÀ VƯỜN QUỐC GIA CÚC PHƯƠNG THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG.....

4.1. Chiến lược phát triển du lịch Việt Nam	106
4.2. Giải pháp quản lý các vườn quốc gia.....	107
4.2.1. Quan điểm quản lý về vai trò của rừng và vườn quốc gia.....	107
4.2.2. Giải pháp thực hiện.....	107

4.3. Giải pháp khai thác du lịch sinh thái bền vững ở các vườn quốc gia.....	114
4.3.1. Mô hình phát triển DLST bền vững cho các vườn quốc gia.....	114
4.3.2. Nhóm giải pháp tới Ban quản lý vườn quốc gia	116
4.3.3. Nhóm giải pháp tới cộng đồng địa phương.....	133
4.3.4. Nhóm giải pháp tới các công ty du lịch.....	136
4.3.5. Nhóm giải pháp tới khách du lịch.....	139
4.4. Một số kiến nghị	141
4.4.1. Đối với các cơ quan quản lý nhà nước.....	141
4.4.2. Đối với các vườn quốc gia.....	141
Kết luận chương 4.....	142
KẾT LUẬN	144
DANH MỤC NHỮNG CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI.....	147
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	148
PHỤ BIỂU 01:Phiếu phỏng vấn khách du lịch.....	154
PHỤ BIỂU 02:Phiếu thăm dò người dân địa phương.....	158
PHỤ BIỂU 03: Phiếu thăm dò ý kiến ban quản lý VQG.....	161
PHỤ BIỂU 04: Các VQG Việt Nam.....	162
PHỤ BIỂU 05: Mức sẵn lòng chi trả của du khách.....	163

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

BTTN:	Bảo tồn thiên nhiên
BT:	Bảo tồn
CBVC:	Cán bộ viên chức
LĐHĐ:	Lao động hợp đồng
DL:	Du lịch
DLST:	Du lịch sinh thái
DLST&GDMT:	Du lịch sinh thái và giáo dục môi trường
NN&PTNT:	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
TNHHMTV:	Trách nhiệm hữu hạn một thành viên
WTP:	Mức sẵn lòng chi trả
VQG:	Vườn quốc gia
UNWTO:	Tổ chức du lịch thế giới
UBND:	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC SƠ ĐỒ, BẢNG BIỂU

CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Tổng hợp một số khái niệm về DLST.....	24
Bảng 2.1. Những điểm khác biệt giữa nghiên cứu định tính và định lượng...54	
Bảng 2.2. Nội dung, câu hỏi nghiên cứu và các khoản mục điều tra khách....57	
Bảng 2.2. Nội dung, câu hỏi nghiên cứu và các khoản mục điều tra HGD.....59	
Bảng 3.1. Một số chỉ tiêu về đa dạng sinh học tại các VQG.....66	
Bảng 3.2: Cơ cấu các nguồn thu từ khách du lịch năm 2009.....74	
Bảng 3.3: Cơ cấu các nguồn kinh phí thường xuyên giai đoạn 2006-2009 của các VQG trực thuộc Bộ NN&PTNT.....75	
Bảng 3.4: Trình độ đội ngũ lao động VQG Cúc Phương năm 2011.....88	
Bảng 3.5: Số lượng phòng nghỉ ở Trung tâm DLST&GDMT.....90	
Bảng 3.6: Đánh giá của khách du lịch du lịch VQG Cúc Phương.....96	
Bảng 3.7: Tổng hợp ý kiến người dân về ảnh hưởng của du lịch.....99	
Bảng 3.8: Cơ cấu doanh thu từ hoạt động du lịch.....102	
Bảng 4.1: Mức sẵn lòng trả thêm phí vào của VQG Cúc Phương.....124	

CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1: Cơ cấu du khách đến VQG Cúc Phương.....94	
Biểu đồ 3.2. Cơ cấu độ tuổi của du khách.....95	
Biểu đồ 3.3. Cơ cấu nghề nghiệp của du khách.....95	

CÁC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 3.1: Sơ đồ quản lý các VQG trực thuộc Bộ NN&PTNT.....68	
Sơ đồ 3.2: Sơ đồ quản lý các VQG trực thuộc các tỉnh69	
Sơ đồ 3.3: Sơ đồ tổ chức của các VQG trực thuộc Bộ NN&PTNT.....72	